

Remissvar på Skolverkets förslag om förändringar i styrdokumentet med anledning av de nationella it-strategierna

Skolverkets diarienummer: 6.1.1-2015:1608.

Idéburna skolors riksförbund välkomnar inledningsvis att Skolverket formulerar direktiv som kan öka användningen av informations-teknologiska verktyg och utveckla den digitala kompetensen bland eleverna.

Vi noterar att de föreslagna ingreppen i styrdokumentet är de största sedan de nya styrdokumentet släpptes i början 2010-talet men vill samtidigt betona att de är konsekventa i förhållande till de ambitioner och den riktning som beskrivs i de tidigare redovisningarna av de nationella it-strategierna (dnr. U2015/04666/S).

Om regeringen och Skolverket vill att skolorna skall få tydligare direktiv i samband med nya inriktningar är det rimligt att förändringar i styrdokumentet också genomförs. Styrdokumentet utgör en viktig grund för skolans arbete och kan åstadkomma förändringar i verksamheterna. Vi medger dock att det är inte okomplicerat att enbart kommentera enskilda ändringar i styrdokumentet när inte it-strategiernas övriga delar omfattas, som till exempel kompletterande fortbildningsåtgärder eller organisatoriska krav.

Vi ser i grunden bara möjligheter med förtydliganden om att digitala verktyg skall användas i flera sammanhang, att flera olika typer av medier ska beaktas eller att även digitaliseringens påverkan på samhället eller språket skall diskuteras inom ramen för olika ämnen. Dessa typer av förändringar genomsyrar de föreslagna förändringarna i styrdokumentet och utgör merparten av desamma. Vi kommer därför *inte* – annat än i undantagsfall - kommentera enskilda förändringar i styrdokumentet utan försöka diskutera några allmänna tendenser och fenomen inom dem.

Att förändra med styrdokument

För att styrdokumentet skall kunna vara hållbara över en längre tid och inte kräva kontinuerliga revideringar krävs att metoder, kompetenser och verktyg i styrdokumentet måste vara allmänt formulerade, genomtänkta och väl avvägda i förhållande till sitt syfte. Dels handlar det om formuleringarna skall kunna rymma ständiga förändringar i en skola i snabb teknisk utveckling, och dels vill vi betona behovet av att skola och lärare skall kunna bibehålla ett pedagogiskt

tolknings- och friutrymme som ger förutsättningar för en pedagogisk mångfald i skolan. Ett exempel på att Skolverket tagit fasta på detta är att rektorer inom Lgr 11 numera åläggs att ansvara för att eleverna får tillgång till ”andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning” vid sidan om ”läromedel av god kvalitet” (s. 9). Det är en lyckad formulering eftersom den tolkningsmässigt rymmer väldigt många olika typer av verktyg: såväl digitala som semidigitala och analoga. **Med detta i åtanke kan vi konstatera att styrdokumentet på en generell nivå innehåller väl avvägda och allmänt formulerade tillägg som ger utrymme för olika tolkningar och mångfald.**

Vidare finns en uppenbar risk med revideringar av läroplaner att ursprungstanken – helheten – riskerar att förändras; även med mindre ingrepp. Att göra tillägg till en text är inte samma sak som att formulera den som en helhet vid ett och samma tillfälle. Vi kan till exempel konstatera att utredarna ibland valt alternativet att addera de it-relaterade tilläggen till de befintliga texterna i styrdokumentet istället för att integrera dem. Detta är särskilt tydligt i Gy11 och Vux12 där ett helt nytt stycke handlar om digital kompetens men inte desto mindre framstående i till exempel kursplanen för Svenska som andraspråk som fått nästan tre nya it-relaterade textstycken (s. 1). Vi vill inte påstå att den möjligheten överutnyttjas i denna förändringsomgång, men vill betona att konsekvensen i längden riskerar att göra att styrdokumentet framstår som en önskelista där det är möjligt att lägga till allt det man tycker är bra. Längre styrdokument är dock inte bättre styrdokument; i praktiken fungerar det inte på det sättet. Enkelhet och precision är betydligt viktigare delar om dokumentet skall bli både förstådda och använda. Och om helheten ska framgå. **Om dokumentet får möjlighet att revideras ytterligare en gång är detta viktigt att ha i åtanke.**

Programmeringens vara eller icke vara

Förändringarna på kurs- och ämnesnivå är flera inom grundskolan och gymnasiet. Det vi särskilt vill lyfta fram är den förändring av grundskolans matematik- och teknikämne där programmering lyfts in som ett nytt sätt att lösa och undersöka problemställningar på (Lgr 11, s. 14, 64). Som en konsekvens av det har Skolverket exempelvis lagt till att eleverna i årskurs 4-6 (och fortsättningsvis även inom högre årskurser) inom området algebra numera ska tillägna sig ”Hur algoritmer, med användning av sekvens, alternativ, repetition och abstraktion, kan skapas och användas vid programmering” (s. 16). Inom teknikämnet ligger betoningen på att med hjälp av programmering kunna ”styra egna konstruktioner eller andra föremål” liksom hur man kan programmera ”tekniska lösningar som utnyttjar elektronik” (s. 64-65). Även gymnasiets Matematik 1, 2, 3 och 4 har programmering som ett uttalat verktyg för problemlösning.

Vi inser att denna förändring gått väldigt snabbt och att den föregåtts av en stundvis intensiv debatt i kombination med mycket begränsade utbildningsinsatser. Få debatter har därutöver haft så slagkraftiga poänger i båda läger samtidigt som i princip alla bekant sig till en it-främjande sida. Frågan är alltså långt ifrån enkel samtidigt som satsningen på programmering är omfattande sett till de nya styrdokumenterna. Alldeles oavsett frågan om nödvändigheten av programmering på schemat, kan vi konstatera att greppet ändå är relativt oprövat. Det ger oss anledningar att dels vara oroliga för om lärarkåren hinner tillägna sig kunskap inom detta område innan styrdokumenterna träder i kraft, och dels för om Skolverket verkligen förmår att förmedla det centrala med detta område så att det blir greppbart och motiverande för både lärare och elever. **Vi manar därför till försiktighet när det gäller den uttalade satsningen på programmering i grundskolan.**

Icke it-relaterade förändringar

Vi noterar slutligen att Skolverket även passat på att föreslå förändringar i läroplanerna som inte nödvändigtvis hänger samman med de nationella it-strategierna. I Lgr11 kompletteras till exempel formuleringar om ”särskilt stöd” med ”extra anpassningar” (Lgr11, s. 6). Vi uppfattar dock inga av förändringarna som kontroversiella eller problematiska och har därför inga synpunkter på dem.

Stockholm den 17 maj 2016,

Idéburna skolors riksförbund

Förbundets kontaktperson och ansvarig för detta remissvar är Martin Höglund (e-post: martin.hoglund@ideburenskola.se, tel. 076 257 22 10).